

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Joh. Jonstoni Thaumatographia Naturalis

Jonston, Jan

Amstelodami, 1661

Caput XIX

urn:nbn:de:bsz:31-97032

F O S S I L I U M. ISE

heimiis hodie & Gofelatianis. Inventarum partes quæ respiciunt, Solem meliores ad experimentum; deteriores, quæ terram. Illæ quippe ficciores: at ne auti argenti que recipiant colorem humor impedit. *Pumex* in iis quæ arserunt invenitur locis, ex terra excoctus vel lapide. *Fistulas* quia habet in quibus aër levis est & innatat, & quia humore caret, non comburitur. *Qui* carant vina, in ferventis multi immittunt dolium, statimque fervor cessat. Potores in certamine bibendi eus sese farina muniunt, sed nisi immenso impleantur potu, periclitari *Theophrastus* testis, *Cotonidis* loco in hoc capite sint lapides in mari Scotico reperti, qui cum sint durissimi herbas tamen emittunt. Vnum adseravit in umbra *Cardanus*, qui per se ater, radicales candicantes lapideas, & folia exigua virentia emisit pulcherrimo spectaculo.

C A P U T X I X.

DE LAPIDE VITRARIO
& Speculario.

Lapidum in ardente fornace fluentium tria sunt genera. Vnum gemmis translucidis simile: hinc & colorem illarum imitatur. Sola mollitudine discedit. Hujus generis est *Alabandicus*, qui liquatur igne, & ad vitri funditur usum. Secundum genus est illi non multum simile. Colores tot non habet. Tertium genus est lapidis vitrarii. Hic & proprias habet venas. *Annæbergi* in metallo argentario, crucis repertus figura. *Fribergi* verò qui simiæ effingebat lineamenta: Extra terram etiam ejus inveniuntur fragmenta: sed cusu aquarum aut sui aut alterius generis poliuntur attritu. Candidus lapis uritur, cribro fecernitur, ex eo arenæ, ex his conflantur vitra. Id genus arenas vitri fertiles, *Belus* amnis, in radice *Carmeli* montis ortus in *Phœnice*, inter *Ptolemaidem* coloniam & *Tyrum* urbem, ad litus deserti marini, quæ fluctibus volutæ, detritis nitescunt sordibus. *Plinius* l. 36. c. 26.

Fama est appulsa nave mercatorum nitri, cum sparsi per litrus epulas pararent, nec esset cortinus attollendū lapidum occasio, glebas nitri è nave subdidisse: quibus accensæ permixta arena littoris, translucentes nobilis liquoris fluxisse rivos, & hanc fuisse vitri originem. Cæterum non ex hac sola arena vitrum confici putandum est. tribus ejus portionibus una additur nitri; ex quibus simul liquatis Ammonitrum oritur. Si deest nitrum, fossilis adimplet sal defectum; si hic, aut marinus, aut cineres herbæ anthyllidis combustæ. Cum autem igne vitri liquefcit materia, spumas agit; hæ verriculo detrahuntur; mox concretæ in panes coguntur candidos, quibus sapor mistus, falsus magis quam amarus. Ferunt Tiberio Principe cogitarum vitri temperamentum ut fluxile esset: & vitram officinam artificis ejus abolitam, ne aris, argenti, auri metallis precia detraherentur, eaque fama crebrior dis, quam certior fuit. Nostro tempore Venetias potissimum, vitrum nobilitat. Vidimus, qui ex eo ad lampadis splendorem varia formarunt opera. Neronis principatu reperta vitri arte, quæ modicos calices duos, pterotos (id est Pinnatos duabus ansis appositis) appellabant H- S sex millibus venderet. *Speculares lapides* huc refero, quæ materia erant lucida, ut *Bastius* scribit, ætæris instar transparentes. Fenestris veteres imponebant, ut nos vitrum. Nero Templum Fortunæ ex specularibus construxit, in quo qui erat, extrinsecus clausis etiam portis conspiciebatur, inclusa lux non transmissa apparebat. *Pancirolla l. 1. de Veter. Deperd.* Inter mirabilia Cubæ & *silices* dicuntur variæ quidem molis, sed omnes rotunditatis tantæ ut globorum usum supplere possint, juxta fluvium Caute tanta copia reperiiri tradunt, ut ibi lapides pluuilæ videatur. *de Laet. l. Amer. cap. 11.*